

3.7.2014

**VALDIASÄBBAR VUÄÐÐJUURDTU'MMSTÕK S TUAIMMPROGRAMMÂN SÄÄ'M
KIÕL JÄLLTUMU'SŠE**

Valdiasäbbar lij tä'bbe kuälmad peei'v suei'nnmannust 2014, mätt'tõs- da kulttuurministeria čuä'jtõõzz mie'ldd tu'mmääm sää'm kiõl jälltem tuaimmprogrammâst.

1 Vuâddjuurdtu'mmstõõgg valmštõõllmõš

Mätt'tõs- da kulttuurministeria pii'ji 24.9.2010 vuâddai tuâjj-jookk, koon tuâjjan u'vdeš programme'tkkõõzz valmštõõllmõš. Säa'm kiõl jälltemprograamm raajjmõš da tõn tuâimi čõõdtumuš lie se'st še Jyrki Katainen ha'lltõõzz prograammâst: "Čõõdtet säa'm kiõl jälltemprograamm tuaimid da staanât täazz taa'rbšem resuurssid. Täavtõsân lij raajjâd põõžži tuaimjem-mall säa'm kiõl jälltumu'sše õõutveäkka mätt'tõs- da kulttuurministeriain."

Tuâjj-joukk luõvti e'tkkõõzzes säa'm kiõl jälltemprograammân 2.3.2012 (mätt'tõs- da kulttuurministeria tuâjj-joukkmuštlõõzzid da čiolgtõõzzid 2012:7) da e'tkkõs vuõlttees veeidâs ceälkâlmkruu'gõge. Ha'lltõs kiõtt'tõõli 12.12.2012 jeä'kkes-škooulstes saa'mid õhttneei hâ'õkkõõzzi lââ'ssvalmštõõllmõõžž. Jeä'kkes-škooul li'njjõõzz mie'ldd säa'm kiõl jälltemprograamm valmštõõllmõõžž tu'mmeeš juä'tkked ha'lltõsprograamm täavtõõzzi mie'lddsânji.

Vuâddjuurdtu'mmstõk säa'm kiõl jälltem tuaimmprogrammân valmštõõlleš tuâjj-jookk e'tkkõõzz da ceälkâlmkruugg maacctõõzzi vuâ'deld mätt'tõs- da kulttuurministeria jââ'dtemen. Häamstõõzz vuâddjuurdtu'mstõkkân kiõtt'tõlleš säa'maa'sši ministertuâjj-jookk 6.11.2013 di 10.4.2014 sä'brest di čuõvtempolitiikklaž ministertuâjj-jookkâst 10.3.2014. Jälltemprograamm pirr õ'neš 24.1.2014 säa'mte'gõglää'jj 9 § mie'lddsâž sagstõõllmõõžžid säa'mtee'gõgin.

2 Säa'm kiõl jälltumuõžž kõskksaž va'žžtõõzz

Ha'lltõs keä'čč puki Lää'ddjâ'nnmest mainstum säa'm kiõli lee'd vaar vue'lnn. Täin nuõrtsää'mkiõll da aanarsää'mkiõll liä tuõttõsânji vaarvuâlssa kiõl. Še tä'vvsää'mkiõll lij vooudlânji rââ'žzes sââ'jest Vuotso da Enontekiõ vuu'din. Mõnni ee'jjin liä čõõdtum tää'rkes tuaim, kook vuäi'tte juä'tkjeen da ravsmeen miärktee'l veä'kked kiõl jälljumuõžž. Kirrsumus lij nuõrtsää'm jälltumuš.

Jie'llemvue'kkraajõõzz mottjumuš, säa'm kiõl vaaitõõvmmõš lää'dd kiõ'lle, säa'm ä'rbvuõdlaž jie'llemvue'jji rââ'žzes ka'nntemvuõtt da saa'mi serddmõš meädda saa'mi dommvuu'dest strääššje säa'm kiõl luädlâž kiõlââ'nnempirõõzzi seillmõõžž da säa'm kiõl puõ'tti ääi'j. Öhttvuõtt säa'mjie'llemvue'jjid, kiõ'lle da ärbvuõdlaž tiõt'tu rââ'žasm saa'mi dommvuu'd oolgabeä'lnn.

Saa'mi ärbvuõdlaž jie'llemvue'jjid mâ'te puä'zghâiddma, mie'cstumu'sše, uus-smõ'sše, kue'lsee'llma da kiõtt-tuõjju kooll ree'gõges säa'mkiõllsaž terminologia, kää'tt lij vaarâst jaukkâd meädda äâ'nnmest.

Õhtt kõskksaž vä'z3tõõzzin ķiõl jälltumuužžâst lij ri'jtteei sää'm ķiõl da sää'mķiõllsaž mätt'tumuužž da õuddpeâmnam staanmõš. Sää'mmlain päärnain da nuõrin nu'tt 70 % jääläst sää'm dommvuu'd oolgbeä'lnn. Taa'rbšet jättlõs tuaimid ainsmâ'tted tõn, što še tāk päärna da nuõr vuä'žža ââ'nned vuâddlää'jjest staanum vuõiggâdvuõðâs jii'jjes ķiõ'lle da kulttuu're.

Õhttân ķiõl jälltem juõ'kkpei'vvsaz va'žžtõsân lij tõt, što sää'm ķiõl mai'nsteeji mie'rest vuõžžum teätt lij täujja teeivte'mes, mii rääššad sää'm ķiõl tuä'rjjei tuaimi o'nnstumuužž määngain jee'res õhttsazkää'ddjie'llem vue'ssvuu'din, mâ'te mätt'tumuužž riáššmõõžžâst, di sosiaal- da tiõrvâsvuõttkääzzkõõzzi till'lõõvmmõõžžâst. Naroodregistreättriáššldõ'kke lij ann'jõžvue'jj mie'ldd vuäittmõš mie'rkkēed oou'mže tâ'kk õhtt jie'nnķiõll. Jee'res sää'mķiõlid lij vuäittam rää'tktõõllâd teätt-riáššldõõggâst eman pâ'rggmannust 2013 ää'ljee'l.

Õhtt pammsumus va'žžtõõzzin lij jee'res ä'mmatvuu'di ââ'nteei da sää'mķiõl nokk siltteeji ä'mmatnee'kki mie'r staanmõš. Sää'm ķiõll-lää'jj mie'rren lij čõõðted sää'mmlai ķiõl'laž vuõiggâdvuõðid, da tõt õõlgad ve'rkknee'kkid jioččalteejes ââ'nned huõl tõ'st, što sää'm ķiõll-lää'jj mie'ldd sa ķiõl'laž vuõiggâdvuõð teâuddje vue'kksânji. Lää'kk âân se'st še šeätmõõžžid pää'lklâž ve'rkkluõvâsvuõtte da luõvâsvuõtte tuâjast sää'm ķiõl silttõõzz ha'ņkkeem diõtt. Sää'm ķiõll-lää'jj toi' mmjumuužžâst raj-jum čiołgtõõzzi mie'ldd ve'rkknee'kkin liâ kuuitâg õin čuu't occânj sää'm ķiõl siltteei da ķiõl âânmmõš lij occnjaž. Nu'tt kuu'kk ko sää'm ķiõll-lää'kk teâuddai saa'mi dommvuu'dest vää'nnsânji, sää'm siltteei oummu ä'sšstâ'lle ouddmiârkan ve'rkknee'kkivui'm vue'jj mie'ldd tââđjubun lääddas, jiâga luâdlaž ķiõllââ'nnepirrõõzz šõõdd, pe'ce ķiõl âânmmõš rää'jtââvv privatjie'llem sizz. Tât e'pet vuäitt beä'lstes rääžžeed motivaatia määngpeällsaž ķiõlsilttumuužž õõudâsju-ätkmõ'sše da -viikkmõ'sše.

Sää'mķiõllsaž mediast lij miârkkšõõvvi rool sää'm ķiõli seilltumuužžâst da ķiõl silt-tumuužž õõudâsviikkmõõžžâst. Sää'mķiõllsa mediasii'ske lie kuuitâg vuä'žžmest tâ'kk occânj jee'res äkksaid jooukid da uuccmõsân mainstum sää'm ķiõlid.

Meersaž lää'jjšeätmõõžž lââ'sšen še meeraikõskksaž suâppmõõžž suõ'jjei sää'm ķiõl. Suâppmõõžžid vuâppai orgaan lie pohttam pe'ccles õudde sää'm ķiõli vaarualla šõõddme'st. Sää'm ķiõli jälltemprograamm mie'rren lij jii'jjes peä'lest õõudeed Lää'ddjânnam sää'm ķiõlid kuõskki meeraikõskksaž õõłgtumuužž čõõðtumuužž.

Sää'm ķiõl jälltemtuâjast vuei'tet mä'ttjed še jeärrzi Tâ'vvjânnmi ķiõččlä'sttmuužžin. Taarr ha'lltõs priimi ee'jjest 2009 veiddsõs, vitt puõ'tti ee'jj ka'tti sää'm ķiõli toi'mmjemplaan, koozz õhtnee'l sää'm ķiõl âânmmõõžž lij tuärjuum määngain jie'llemvuu'din. Ruõccjânnmest sää'm ķiõl jälltumuš kooll jânnam oðđ minori-te'ttpoliti'kke, koon täävtõsân lij staanâd puki meersaž minorite'ttkiõli puõ'ttiäi'ğğ. Sää'm ķiõl jälltet jm. tuä'rjjei vuõrâsoummi ķiõl mättõõttmõõžž, šuu'ree'l vu-ei'ttemvuõðid sää'mķiõllsaž pei'vvhoidmõ'sše da altee'l sää'mte'ğğ õhttvuõ'tte ķiõlltuâi tue'jjei sää'm ķiõllkõõskõs sau'jjsää'm voudda.

3 Täävtõs ee'jjest 2025

Ha'lltõs peeji täävtõsân, što puki koolm sää'm ķiõl jälljumuužžâst lij šõõddâm čiołgâs õuddnumuš ekka 2025 mõõnee'st. Aanarsää'm da nuõrttsää'm ķiõl jiâ te'l teä'nab

leakku tuõtsânji vaarvuâllsa kiõl. Kiõlmainsteei liâ ciõlggsânji ann'jõõžž jeänab nu'tt saa'mi dommvuu'dest ko tõn oolgebeä'lnn. Sää'm kiõl kuâsttje da kollje mediast da tõid âä'net luâdlânji õlmmsaž kääzzkõõzzin. Sää'm kiõl âännmõ'sše uu'det äärv da kiõl âännmõ'sše ä'jšmââ'ttet. Sää'm kiõl silttõs kiõččäd pue'rren da õuddõssân määngain tuäjain. Õhtsažtuâjj pâ'jjel raaji tuärjjad kiõl õõudâsviikmõõžž da kääzzkõõzzi raa'jtumuužž sää'm kiõ'le.

- Sää'm jie'nnkiõllân mainsteei päärna da nuõr vuäžža oudpeâm da mättõõzz sää'm kiõ'le da si'jjid lij jii'jjeskiõllsaž tää'rjõs mediast. Päärna ča nuõr â'ne aktiivlânji jii'jjes kiõl nu'tt dääma, ärbvuõdlaž jie'llemvue'jjin, taaurõõžživui'm, staarjõõzzin, pei'vvhâaidast, škoolâst, tue'les- da jeä'kkespeeivtuâimmjumuužžâst di jee'res pue'rrjie'llemkääzzkõõzzin. Päärnai puärraz da maaddâr-ruâđ serdde kiõlâs da ärbvuõdâs päärnees da päärnaipäärnees di vuäžža teâđ da tuärjjõõzz peâmmtuâjjses. Sää'mkiõllsaž vuõrâsnarood silttad lookkâd da kee'rjted kiõlâs.

- Sää'm kiõl nu'bben kiõllân le'be vee'res kiõllân mainsteei liâ viikkâm kiõlsittõõzz jie'nnkiõl tässa da â'ne kiõl aktiivlânji nu'tt dääma, âsttai'ğgen, škoolâst di tuäjast jee'res kiõlivui'm pâldlõõžži. Sää'm kiõl nu'bben le'be vee'res kiõllân mainsteei päärnai da nuõri kiõl tuä'rjee jeärben sää'mkiõllsaž pei'vvhâaid juâggtõõzz, škool , õlmmlaž kääzzkõõzz da media.

- Sää'm pei'vvhâidd , kiõllpie'zz da škool tuâimmje õõldâs õhttsažtuâjast tuärjee'l kiõl mättjumuužž da ainsmââ'ttee'l aktiivlaž da ree'ğges sää'm kiõl silttõõzz vu-äžžmõõžž. Jeärben škoolâksai päärnai puärraz jällte sää'm kiõlâs da tuärjee päärnees kiõl mättjumuužž . Luõvâs čuõvtemtuâi mättjemstroittli sää'mkiõllsaž tää'rjõõzz lij lââ'zztum.

- Sää'm kiõl silttumuš da âännmõš ve'rğğnee'kkivui'm lij vuäss arggpeeivest. Ve'rğğnee'kk ouu'dee sää'm kiõli âännmõõžž tuâimmjumuužžâst.

- Sää'mkiõllsaž kulttuur da meerlaž tuâimmjumuužž sââ'jj lij õin nânsmam da sää'mčeäppõõzz tue'rjjumuš lij valddum vä'lddvee'rd vuâ'ssen čeäppõõzz takai kääzzkõõzzid da tuärjeemnaalid.

Sä'mmlai da sij kulttuu'res lijsnäätnai obb narode'st jeärben mätt'ttõõzz, kulttuur da media veäkka.

- Sää'mkiõllsaž mediatää'rjõs pukin koolmin sää'm kiõlin lij lâ'ssnam da programõhttsažtuâjj pâ'jjel Ruõccjânnam da Taarrjânnam raaji lij lâssnam. Tää'rjõõžžâst vää'ldet lokku puki ää'kkjoouki taarbid.

4 Tuâim

Sää'm kiõli jälljumuš õõlgad saa'min altteemvuõđ da keälljeei tuâi kiõlâs da identitee'ttes nâänumu'sše. Tãn tuäjast saa'mi instituutiain, mâ'te saa'mid eetkâ'stti sää'mtee'ğgest, sää'mvuu'd škooljemkõõskõõžžâst, sää'm-museast da sää'mõhthtõõzzin lij tää'rkes miârktõs. Õõlmâsvaaldšem västtõõžžâst lij ââ'nned huõl tõst, što lâä'jjšeâttmõš, teäggõs da tõn jee'res tuâim tuärjee kiõl jälljumuužž. Kiõl jälltumuš lij keälljeei tuâimmjumuš, koon puhttõõzz e'tte määng vuâra eman ee'jji le'be joba låä'ji ee'jji kee'jjast. Sää'm kiõl jälltem tuâimmprograam tuâimi čõõđtu-

muš altteet ann'jõõžž ha'lltõspâi ai'ğgen. Šuurmõs vuäss tuâimin lij čõõ'dtemnalla valdiavaaldšem da sää'mtee'ğğ tuâimivuum. Nu'tt saa'mi dommvuu'dest ko tõn oolgbeä'lnn še kää'ddin lij tää'rkes tuâjj sää'm kiõl jälljem ra'vvjumuužžâst.

Tân tuâimmprograammâst tu'mmuum tuâimi lââ'ssen še teâdtemneä'vvain lij tää'rkes tuâjj sää'm kiõli jälltumuuzžâst. Jeårben päärnaid da nuõrid årneei tää'rjõs lij tää'rkes. Yleisradio jeårab lâä'jjest mie'rrium tuâjaid kooll raated kääzzkõõzzid sää'm kiõ'lle, ko saa'mid årneei kääzzkõõzzi čõõdtumuš ij leäkku kaauplânji määžna. Jälltemprograamm täävtõõzzid kuásttmõš õõlgad, što Yleisradio vuâ'ssen õlmmsaž kääzzkõõstuâjees čõõnâât sää'm kiõli jälltumu'sše da jälltemtuâimi tuârjumu'sše prograami raajmõõžžstes. Tää'rkes le'čči še digitaalaž sää'mkiõllsa mä'ttjempirrõõzz da jie'lli arkiiv raajmõš. Prograammraajâm da jee'res kääzzkõõzzi siiskõõzz da veidasvuõt ärvvtõõlât vuâ'ssen Yleisradio õlmmlaž kääzzkõõzz obbvuõd õutstõõzz jii'jjes tuâimeist.

Tuâimmjemprograammin nââ'need sää'mkiõllsa ouddpeâm da kiõllpie'sstuâim, viiggât õõudâs sää'm kiõl mättumuuzž veezz jânnam di lââ'sset ve'rğğnee'kki da õlmmsažkää'ddi sää'm kiõl âânnmõõžž. Tuâimid tillââ'ttet še ââ'nteei õuddpeâmm-da mä'ttõspersonkää'dd mie'r lââ'sstumu'sše di sää'm kiõl huõl, ruõkkmõõžž da tu'tkķeem puerumu'sše. Lââ'ssen nââneet sää'mčëäppõõzz da -kulttuur tuârjumuuzž di õhttõõzzi kiõlltuâi. Jeårben vää'ldet lokku jaukkâmvaarâst lee'ddi aanar- da nuõrtt-sää'mkiõl sââi.

Tuâimin lij ärvvtõõllum tõi mä'hssvaikktõõzzid da čõõdtemâi'ğğtau'll. Vuässas tuâimid teäggted piijee'l ju'n lee'ddi mie'rrieğğid tuâimi čõõdtumu'sše, leä'sa vuäss tuâimin õõlgat mieârreä'gglââ'sstõõzzid valdia täälärvvõ'sse. Tâi tuâimi pääi'k vuâddjuurdu'mmstõk li'njjad valdiasâbbar täävtõstääzz. Mie'rreä'ğglââ'sstõõzz tu'mmeet valdiatâäl raamin da juõ'kkâkksaž täälärvvõõzzin.

Tuâimm 1

Kiõllpie'sstuâimmjumuužž veiddnee'st valdia täälärvvõõzzâst kiõllpie'sstuâimmjumuužž õõudâsviikkõ'sše čuâjtum mie'rrie'ğğ kaaggât. Kiõllpie'sstuâimmjumuužž vuäl'tet še saa'mi dommvuu'd oolgbeälla. Lââ'ssen ainsmââ'ttet kiõllpie'sso'hjjei pa'lķkumuš, kää'tt veekk õõudâs kiõlmä'ttjumuužž pedagogaž mõõntõõllmõõžžid õõutveäkka kiõllpie'zzi tuâjjlaivui'm da tuârjjad puârrezid.

Va'sttad: Mä'tt'õs- da kultturministeria da sää'mte'ğğ

Äi'ğğtaull da mä'hssvaikktõõzz: Mie'rrie'ğğ kaaggât ee'jjest 2015 vue'ljee'l 700 000 eurra. Tuâimmjem veidsmee'st täävtõsân pijât mie'rrie'ğğ kaggmõš 1,4 miljoo'ne eurra.

Tuâimm 2

Õuddpeâmmam lâä'jjseâttmõõžž valmštõõlee'st mie'rtõõlât õuddpeâmmplan vuâdai sââ'jj. Tân õhttvuõdâst vää'ldet lokku še sää'mkiõllsa õuddpeâm tuârjumu'sše õ'httnee'i õõudâsviikkâmtaarbid da tuâimid õõutsââ'jest sää'mtee'ğğin.

Va'sttad: Mätt'tõs- da kultturministeria

Äi'gğtaull: Õuddpeâmlä'jj lij mie'rr pue'tted viðkķe ee'jj 2015 aalgâst ää'ljee'l.

Mä'hssvaikktõõzz: Tue'ljeet ve'rğğtuâjjan.

Tuâimm 3

Ougglestmätt'temõhttvuõðid äü'kķeei mättõõzz viiggât ðõudâs staanât jeârben saa'mi dommvuu'd oolgbeä'lñn u'vddum sää'm kiõl mätt'tõs. Ougglestmätt'temõhttvuõðid äü'kķeei sää'm kiõl mättõõzz ta'rjjeet tõid kää'ddid, koin jie leäkku õudldõõzz riaššât â'lddmättõõzz. Ougglestmätt'temõhttvuõðid äü'kķeei šiõttlõs vuässin še sää'mkiõllsa õuddpeâm čõõðtumuužžâst.

Va'sttad: OKM, OPH, Lappi vu'vddvaaldšemver'gğvuõtt, sää'mte'gğ da mättõõzz riažži

Äi'gğtaull: Mätt'tõs- da kultturministeria da Mätt'tõsha'lltõs räjje õõutveäkka Lappi vu'vddvaaldšemver'gğvuõð da sää'mte'gğ plaan ougglestmätt'temõhttvuõðid äü'kķeei mättõõzzriaššmõõžžâst ee'jj 2014 loopp räjja mõõnee'st. Plaan vuâðeld altteet ougglestmätt'temõhttvuõðid äü'kķeei mättõõzz pilotâ'stted ee'ljest 2015.

Mä'hssvaikktõõzz: Čiõlgtõs tuejjeet ve'rğğtuâjjan. Čiõlgtõõzzâst ärvvtõõlât ooðumuuzžin mä'hssvaikktõõzz.

Tuâimm 4

Raajât õudldõõzz sää'm kiõl mättjumu'sše še saa'mi dommvuu'd oolgbeä'lñn. Tä'rkstõõlât vuei'ttemvuõðid šiõtteed kää'ddid õõlgtõs riaššât vuâðdmättõõzzâst sää'm kiõl mättõõzz saa'mi dommvuu'd oolgbeä'lñn.

Nu'bben vuei'ttemvuõttân tä'rkstõõlât kää'ddi vuâittmõõžž vuäžžad valdia teäggtoõõzz sää'm kiõl da sää'mkiõllsa mättõõzz riaššâm vääras jânma o'bbneezz. Tät õõlgt'e'čči mätt'tõs- da kulttuurtuâim teäggtoõõzzâst u'vddum lää'jj (1705/2009) 45 § di valdiasâbbar tu'mstõõgg (191/1999) mottmõõžž nu'tt, što tõt ooudči mätt'tõs- da kultturministeria'žže vuei'ttemvuõð miõttâd tu'mmjõõzz mie'ldd valdiaveä'kķtõõzz sää'mkiõllsaž da sää'm kiõl mättõõžžâst šõddi kuulid še saa'mi dommvuu'd oolgbeä'lñn.

Va'sttad: Mätt'tõs- da kultturministeria , Lappi AVI

Äi'gğtaull: Va'lljeemväär čiõlgeet ee'jj 2014 loopp räjja mõõnee'st.

Mä'hssvaikktõõzz: Čiõlgtõs tuejjeet ve'rğğtuâjjan.

Tuâimm 5

Sää'mkiõllsa mättjem-materiaal raajjmõ'sše mie'rķķuum mie'rrtie'gğ ka'gğeš 290 000 eeu'rest 400 000 eurra ee'ljest 2014. Mie'rrtie'gğ kaaggât siõmmnai siõmmnai še

juä'tkk̄mest. Mie'rrtie'ḡḡ kaggm̄ōžžin lâä'sstet aanar- da nuōrttsää'm̄kiōllsa mättjem-
 materiaal raajjm̄ōžž di veāhsseet mättjem-materiaal kiōlhuōl- da terminologiatuāi.

Va'sttad: Mätt'tōs- da kultturministeria , Mätt'tōsha'lltōs

*Äi'ḡḡtaull da mä'hssvaikktōžž: Mie'rrtie'ḡḡ sää'm̄kiōllsaž mättjem-materiaal
 raajjm̄ō'sše mie'rkk̄uum mie'rrtie'ḡḡ täävtōstääzzen pijjât kuukk̄ab ääi'j se'st
 uu'ccm̄ōsân 800 000 eurred.*

Tuāimm 6

Muu'tted valdiasābbar tumstōōgḡ sää'm̄kiōllsa da sää'm̄ kiōl mättō'sse
 vuād̄dmättōžžâst, lookk̄jiškooulâst da ä'mmatlaž škoou'l'jumuužžâst miōttum val-
 diaveä'kk̄tōžž vuād̄ain (191/2009) nu'tt, što saa'mi dommvuu'dest sää'm̄ kiōl da
 sää'm̄kiōllsa mättōžž joukk̄ vuāitt šōddād kuei'test mätt'tōōttjest te'l, ko kää'ddest ij
 mudoi leākk̄u vuei'ttemvuōtt raajjād mätt'tōsjoouk.

Va'sttad: Mätt'tōs- da kultturministeria, Lappi AVI

Äi'ḡḡtaull: Muttōs puätt viōkk̄e lookk̄amee'jjest 2015–2016 vue'ljee'l.

Mä'hssvaikktōžž: Čōōdtet ānn'jōž mie'rrtie'ḡḡin.

Tuāimm 7

Sää'm̄ nu'b̄ben kiōllân -mä'ttjemva'lljeemvää'rast raajjât plaanlaž kiōljälltemvāu'll ie-
 lenelvytysväylä vuād̄dmätt'tō'sse. Mätt'tōsplaani vuād̄ai oo'deem ōhttvuōd̄âst
 čiōlḡgeet vuei'ttemvuōd̄ raajjât vuād̄dmätt'tō'sse sää'm̄ nu'b̄ben kiōllân –mä'ttjem-
 mie'rr mätt'tōōttjid, keäi sää'm̄ kiōl silttumuš ij leākk̄u jie'nnkiōl täā'zzest da keäk
 āān vuāžža jii'jjes kiōl mättōžž vee'res kiōllân.

Va'sttad: Mätt'tōsha'lltōs da sää'mte'ḡḡ

Äi'ḡḡtaull: Čiōlgtet ee'jj 2014 loopp rājja mōōnee'st.

Mä'hssvaikktōžž: Tue'jjeet ve'r̄ḡḡtuāijan.

Tuāimm 8

Pijjât ku'kes ääi'j täävtōsân pā'jjmätt'tōōttitu'tkk̄ōžž tee'sti spraavdōōttmōš sää'm̄
 kiō'lle tōn mie'ldd ko sää'm̄kiōllsaž mätt'tōs lookk̄jiškooulâst lâ'ssan.

Sää'm̄ jie'nnkiōllân -testta pijjât sizz kue'htt esseetee'st.

Ainsmāâ'ttet sää'm̄ vee'res kiōl tee'st spraavdumuš vuā'nik̄ da ku'kes mättjem-mie'r
 mie'ldd.

Va'sttad: Mätt'tös- da kultturministeria, pâ'jjmätt'tõõttitu'tkkõslu'vddkå'dd

Äi'gğtaull: Sää'm vee'res kïõl ku'kes mä'ttjem-mie'r tee'st spraavdumuš da kuei't es-seetee'st sizz piijmuš sää'm jie'nnkiõllân -testta ainsmââ'ttet ee'jj 2018 mõõnee'st. Mie'rren lij, što pâ'jjmätt'tõõttitu'tkkõõzz tee'sti spraavdumuš sää'm kïõlle lij vuc-ei'tlvaž ee'jjest 2020.

Mä'hssvaikktõõzz: Valmštõõlât ve'rğğtuâjjan.

Tuâimm 9

Čõõđtet sää'm kïõl da sää'mkiõllsa mättõõzz obbärvttõõllmõš õõutveäkka sää'mtee'gğin. Ärvvtõõllmõš oudd ääi'jtääzz teâđ mättõõzz õõudâsviikkmõõžž da tu'mstõõgg tue'jjeem vääras.

Va'sttad: Mätt'tös- da kultturministeria, škoou'l'jumuužž ärvvtõõllâmkkõs.

Äi'gğtaull: Ärvvtõõllmõš piijât škoou'l'jumuužž ärvvtõõllâmplaane 2016–2019.

Mä'hssvaikktõõzz: Čõõđtet vuâ'ssen škoou'l'jumuužž ärvvtõõllâmtuâimmjem teäggõõzz.

Tuâimm 10

Vuâđdmättõõzz mätt'tõsplan vuâđai oo'deem õhttõõđâst lââ'sstet saa'mid da sij kulttuur kuõskki teâđ vuâđdmättõõzzâst.

Sää'm-mättõõzzâst lââ'sstet saa'mi ärbvuõđlaž teâđ da sä'mmla kulttuur kuõskki vu-ässõõzz jee'res mättâunnzi siiskõõzzin. Mätt'tõs plan vuâđai tuâimmepiijmmõõžž tu-ärjjeet mättjem-materiaalivui'm.

Va'sttad: Mätt'tõsha'lltõs

Äi'gğtaull: Čõõđtet 2014 loopp räjjä mõõnee'st.

Mä'hssvaikktõõzz: Tue'jjeet ve'rğğtuâjjan.

Tuâimm 11

Vuâssen kruuggtuâimmjem nâânumuužž sää'mkiõllsaž kruuggtuâimm vää'ldet õhttân Mätt'tõsha'lltõõzz miõttâm kruuggtuâimme mie'rkkuum veä'kkõõzzi teâđd-ceäklõsân.

Va'sttad: Mätt'tõsha'lltõs

Äi'gğtaull: Kriteerid ta'rkkõet ee'jj 2014 loopp räjjä mõõnee'st.

Mä'hssvaikktõõzz: Čõõđtet jue'jjeel Mätt'tõsha'lltõõzz ââ'nnemnalla âârrai mie'rrie'gğid.

Tuaimm 12

Riažžât sää'm kiõlâst kee'rtje'men pääccam sä'mmlaid vwei'ttemvuõtt mä'ttjed kiõlâs lookkâm- da kee'rtjemsilttõõzz lââ'sstee'l vwei'lğğemtääzz miel'ddsa mä'ttõstää'rtjõõzz taarb mie'ldd obb jännmest luõvâs čuõvtemtuâi mä'ttjemstroittlin da Sää'mvuu'd škoou'l'jemkõõskõõzzâst jeärben virtuaalmä'ttõõzz veäkka. Kõõčcmõõžžâst áarrai škoou'l'jumuš vää'ldet luõvâs čuõvtemtuâi mä'ttjemstroittlid miõttum kvaliteett - da õõudâsviikkâmveä'kkõõzzi škoou'l'jumušân.

Va'sttad: Mä'tt'tõs- da kultturministeria, luõvâs čuõvtemtuâi mä'ttjemstroitte'l, Sää'mvuu'd škoou'l'jemkõõskõs SAKK

Äi'ğğtaull da mä'hssvaikkõõzz: Juätkkjeei tuaimmjumuš, vwei'tlvaž lââ'ssresursstaarbid čiołggeet ee'jj 2014 loopp räjjä mõõnee'st.

Tuaimm 13

Raaveet sää'mkiõllsa õuddpeâmpersonkää'dd da mä'tt'tõspersonkää'dd vwei'ttemvuõđid vuäžžad häämlaž äâ'ntemvuõtt sij hoiddâm tuâjaid. Škoou'l'jemtaarb, škoou'l'jumuužži čõõ'dtem va'lljeemvääar da hõõ'ddid kaart'tet ee'jj 2014 äi'ğğen. Jee'resnallšem taarbid raajât škoou'l'jumuužžid, kook ainsmä'tte häämlaž äâ'ntemvue'jj vuäžžma tuâi mie'ldd mä'ttõõlee'l.

Nââ'neet õhttsažtuâi sää'mkiõllsa u'ččtee'lškoou'l'jumuužž da pei'vvhääidu'ččtee'lškoou'l'jumuužž di sää'm kiõl da sää'mkiõllsa mä'ttõõzz u'vddi škoouli di pei'vvhääid kõõskeld harjtõõllampooddi pue'rumu'sše da mä'ttõõzz õõudâsviikkõõ'sše.

Mä'tt'tõs - da õuddpeâmpersonkää'dda škoou'l'jumuužžâst vää'ldet jeä'rben lokku kiõl mä'ttjumuužž ra'vvjeei pedagoglaž vwei'jjid da mõõntõõllmõõžžid.

Va'sttad: Mä'tt'tõs- da kultturministeria, Oulu universite'tt da Lappi universite'tt

Äi'ğğtaull da mä'hssvaikkõõzz: škoou'l'jem va'lljeemvääar da hõõ'ddid kaart'tet ee'jj 2014 äi'ğğen.

Tuaimm 14

Ta'rtjeet sää'm kiõl vuäđđvaalmâšvuõđid u'vddi tiuddeemškoou'l'jumuužž u'ččtee'lid da õuddpeâmmast tuejjei personkää'dda. Täävtõsân lij valmštet mä'tt'tõs- da peâmpersonkää'dd pue'rben vä'ldded lokku mä'ttõõzzâst da jee'res tuaimmjumuužžâst sää'mkiõllsaž kiõllpie'zzin da pei'vvhääidast puõ'tti päärnaid.

Pei'vveet mä'tt'tõs- da peâmpersonkää'dd silttumuužž sää'm jie'nunkiõllân - mä'ttõõzzâst, kuei't- da määngkiõllsažvuõđâst, kiõll-laaugmä'ttõõzz mõõntõõllmõõžžin di saa'mi ärbvuõđlaž teäđ vuä'nik, vuu'dvaaldšem riažžâm tiu'ddeemškoou'l'jumuužžin ainsmäâ'ttee'l taarbšum sää'mä'sšstobddmõš.

Va'sttad: Mätt'tõs- da kultturministeria, Mätt'tõsha'lltõs da Lappi AVI

Äi'gğtaull: Čõõđtet ee'jjest 2014 ää'ljee'l.

Mä'hssvaikktõõzz: Čõõđtet jue'jee'l Mätt'tõsha'lltõõzz teäggtem mätt'tõstuaim personkâ'ddškoou'l'jumu'sše mie'rkkuum mie'rrtie'gğ o'dđest.

Tuaimm 15

Čiõlgeet õõutveäkka saa'mi dommvuu'd kää'ddi da tuâjmarkkânvue'ssbie'livui'm vuei'ttemvuõđid ä'jsmä'ttemriâžldõõgg raajmõ'sše škoou'ljum säämkõõllsaž mätt'tõstuaim- da õuddpeâm personkâ'dda tõn staaNmõ'sše, što ââ'nteei personkâ''dest lij ri'jttjeei haall tue'jjeed škoou'l'jumuužžâs va'stteei tuâjain saa'mi dommvuu'dest.

Va'sttad: Valdiateä'gğministeria

Äi'gğtaull: Čiõlgtõs čõõđtet ee'jj 2015 loopp räija mõõnee'st.

Mä'hssvaikktõõzz: Čiõlgtõs čõõđtet ve'rğgtuâjjan.

Tuaimm 16

Tuä'rjjeet nuõrttsä'mmla ķiõll- da kulttuurkõõškõõzz alttumuužž Če'vetjaurra õõutveäkka sää'mkultturfoondin da saa'mi siidsåbbrin. Raajât sää'mkultturkõõškõõzz õhttvuõtte nuõrttsää'mķiõllsaž kääzzkâ'stem- da ķiõlââ'nnempirrõs. Kõõškõ'sse vuei'tet raajjât jee'resnållsem nuõrttsää'mķiõllsaid kääzzkõõzzid da alteet teått-kääzzkõs.

Va'sttad: Mä'dd- da meä'cctäällministeria, mätt'tõs- da kultturministeria, saa'mi siidsååbbar

Äi'gğtaull: Valmštõõllmõš alteet ee'jj 2014 äi'gğgen.

Mä'hssvaikktõõzz: Kõõškõõzz alteem- da õõudåsjua'tķķemkuulid čiõlgeet valmštõõllâm äi'gğgen.

Tuaimm 17

Vue'jjlmââ'ttet nuõrttsää'm ķiõl norrum aunstõõzzi (jiõntõsmateriaal da ķe'rjjlaž materiaal) analysâ'sttmõõžž da tu'tķķumuužž mie'rren ķiõl pue'rab normmumuš. Tån miårktõõžžâst aunstõõžžâst raajjât še kâ'tti teåttkåi'vv, koin še pue'reet aunstõõzz vuu-äžžmõõžž da ââ'nnmõõžž.

Va'sttad: Mätt'tõs- da kultturministeria, Dommjånnmlaž ķiõli tu'tķķeemkõõškõs, Oulu universite'tt/Giellagas-instituutt, Hel'lsen universite'tt, sää'mte'gğ da sää'markiiv.

Äi'gğtaull: Juätkkjeei ðõudâsviikkâmtuâi, teätkkäi'v tuejjeet ee'jj 2016 loopp räjjja mõõnee'st.

Mä'hssvaikktõõzz: Čõõðtet vuä'ssen stroittli takai tuâimmjemkuulid. Teätkkäi'v raajjmuužžâst šõddi kuulid ärvvtõõlât jeä'rben

Tuâimm 18

Saa'mi dommvuu'dest tuâimmvälddsa meerlaž, vooudlaž da pääiklaž ve'rğğnee'kk ainsmâ'tte, što tõi õõutverddsažvuõttplaanid siskkne sää'm kiõlmättõõzz da jee'res sää'mkiõllsai kääzzkõõzzi vuäžžmõõžž pue'reei tuâim. Ve'rğğnee'kkest ferttai tuejjeed õõutverddsažvuõttplaan raajeest õhttsažtuâi sää'mtee'ğğin.

Dommvuu'd oolgbeä'lnn tuâimmje ve'rğğnee'kk, kooi tuâimmvuu'dest jäälast miârktee mie'rr sää'mkiõllsain oummin kõskkvuõðâst sää'mkiõllsai obbmierre, ainsmâ'tte, što kääzzkâ'stemtaarb sää'm kiõliuvui'm lij valddum lokku õõutverddsažvuõttplaanâst.

Va'sttad: Sii'skministeria õõutveäkka vuõiggâdvuõttministerian, saa'mi dommvuu'd ve'rğğnee'kk da dommvuu'd oolgbeä'lnn tuâimmje ve'rğğnee'kk taarb mie'ldd, sää'mte'ğğ

Äi'gğtaull: Juätkkjeei tuâimmjumuš.

Mä'hssvaikktõõzz: Čõõðtet vuä'ssen ve'rğğtuâjjad.

Tuâimm 19

Sää'mkiõllsa kulttuur tuärjjumu'sše da sää'mõhhtõõzzi tuâimmjumu'sše mie'rkkuum mie'rrteä'ğğ valdia ee'jj 2014 täälärvlõõzzâst lij 176 000 eu'red. Mie'rrtie'ğğ põõrgât šõddeed siõmmnai siõmmnai.

Va'sttad: Mätt'tõs- da kultturministeria, sää'mte'ğğ

Äi'gğtaull: Čõõðtet ee'jjin 2015–2017.

Mä'hssvaikktõõzz: Ärvvtõõlât vuä'ssen tääl da tuâimmjem plaanumužž.

Tuâimm 20

Vuei'vvgååradvouda altteet saa'mi kaaunõõttâmpäi'kk/tuâimmjemkõõskõs, koon õhhtân tuâjjan lij sää'm kulttuur da sää'm kiõli oudumuš.

Va'sttad: sää'mte'ğğ di mätt'tõs- da kultturministeria õõutveäkka sää'mõhhtõõzzivui'm

Äi'gğtaull: alttumuužž valmštõõlât ee'jji 2014–2016 äi'ğgen

Mä'hssvaikktõõzz: mä'hssvaikktõõzzid čiõlggeet valmštõõllmõõžž õhtvuõđâst

Tuâimm 21

Sää'mkiõllsa päärnai - da nuõrikulttuur, mie'ldd looggee'l liikkeemkulttuur, tuârrjumuš vää'ldet õhttân teaddceäklõõssân miõ'đeest valdiaveä'kkõõzzid čeäppõõzz, kulttuur, liikkeem da nuõrituâi vuu'din.

Va'sttad: Mätt'tõs- da kultturministeria di jee'res ministeriavaldivaä'kkõõzzid miõ'đeest

Äi'gğtaull: Juätkkjeei tuâimmjumuš. Viõggâst åarrai valdiaveä'kkõõskriteerid tä'rkkstõõlât tuâim täävtõõzz pääi'k ee'jji 2014 da 2015 äi'gğen.

Mä'hssvaikktõõzz: Čõõđtet jue'jjeel valdia täällärvlõõzz ââ'nnemnalla åarrai mie'rrtie'gğid jeärben kulttuur, liikkeem da nuõrituâi vuu'din.

5 Prograamm seu'rrjumuš da ärvvtõõllâm

Prograamm čõõ'dtem seu'rrjumuužžâst va'sttad mätt'tõs- da kultturministeria. Seu'rrjumuš čõõ'dtet õõutveäkka jee'res vaaldšemvuu'divui'm da sää'mtee'gğin. Ministeria raportâ'st jälltemprograamm tuâimi čõõđtumuužžâst valdiasåbbra.